mT-B-1stHf 233

Con. 1604-10. Consti. April-10. **KV-5395**

Sem-II

(3 Hours) [Total Marks : 100

1. Answer in **short** (**not more** than **two** sentences) :— 20
   (a) State any two important features of the Regulating Act, 1773.
   (b) Which important words were added by the 42nd Amendment Act, 1976, to the Preamble ?
   (c) What is the meaning of 'Doctrine of rarest of the rare' ?
   (d) Write any two rights of minority community under article 29 and 30 of the Constitution.
   (e) What is prorogation of the House ?
   (f) What is Sovereign Immunity ?
   (g) Article 39-A deals with which provision ?
   (h) What is advisory jurisdiction of the Supreme Court ?
   (i) What is 'Doctrine of Eclipse' ?
   (j) Define 'Law' as stated under article 13(3) of the Constitution.

2. Write **short** notes (any **four**) : 20
   (a) Traffic in Human Being
   (b) Preventive detention laws in India
   (c) Finance Commission
   (d) Uniform Civil Code
   (e) Doctrine of Pleasure
   (f) Nature of Indian Constitution.

3. Solve (any **two**) : 12
   (a) Dr. Vivek, a doctor from Nagaland State service was sent to hospital 'Z' at Madras with a patient for his treatment. For treatment of the patient blood was required, Dr. Vivek gave his blood samples to donate blood. The blood sample was found HIV positive. Hence Dr. Vivek was admitted in the same hospital. Meanwhile he also fixed his marriage with Miss. Esha. But the marriage was called off when Miss Esha was told about Dr. Vivek being HIV positive by hospital Z. Dr. Vivek challenged hospital Z's action as violation of his right to privacy.
      (i) Does the action of hospital Z violate Dr. Vivek's right to privacy ? Explain with legal provisions.
      (ii) State the relevant case law with its judgment.

   (b) In the State of Divya Pradesh, during elections no political party gained majority to form the government, hence 'ABC' a political party formed the government with the support of party 'XYZ'. But few months later 13 MLA's of 'ABC' party broke away and supported a third party to form government. Party 'ABC' appealed the Speaker for declaring the 13 MLA's as disqualified under the Anti-Defection Law. But no action was taken by the Speaker. Few months later 24 more MLA's broke away from party 'ABC' and all the broke away MLA's with the support of others intimated the Speaker that

[TURN OVER

they had formed a separate party and their strength was one-third of the original party (109). The Speaker accepted their application. This action of the Speaker was challenged by party 'ABC'.

(i) In the above case can the 13 MLA's of party ABC be disqualified ? Explain with legal provisions.

(ii) Can the Court review the Speaker's action of accepting the application of the broke away MLA's ?

(c) A new reservation policy was introduced by a State government, the policy reserved 25 seats for admission to M.B.B.S and B.D.S course for students who were educated from classes I to VIII in common rural school. The classification was based on the ground that the students in rural area are deprived of the facilities which are provided to students in urban area. Such classification was challenged by the petitioner.

(i) Explain whether the classification of students in rural and urban area is reasonable.

(ii) Is there violation of any fundamental right ? Explain with legal provisions.

4. Answer the following (any **four**) :— 48

(a) "Article 32 is the soul and heart of the Indian Constitution"— Explair DR. Ambedkar's statement with relevant case laws.

(b) Explain the procedure of amendment under article 368 of the Constitution.

(c) Discuss the importance of right of freedom of speech and expression in the democracy with its reasonable restrictions.

(d) Explain the privileges and powers of the President of India.

(e) Discuss the legislative relations between the Union and the State.

(f) 'The Protection of Civil Rights Act, 1955, forbids the practice of untouchability to secure equality'. — Discuss.

---

260 1st half-Exm 10-Mina-(b)

Con. 1604-KV-5395-10. 3

(मराठी रूपांतर)

१. थोडक्यात उत्तरे लिहा (**दोन** वाक्यापेक्षा जास्त नको) :– २०

(अ) ''रेग्युलेटींग ॲक्ट, १७७३'' मधील दोन महत्त्वाची वैशिष्ट्ये सांगा.

(ब) घटना दुरुस्ती कायदा, १९७६ च्या ४२ व्या घटना दुरुस्तीने कोणते नविन शब्द प्रस्ताविकेत घालण्यात आले ?

(क) ''डॉक्ट्रीन ऑफ द रेअरेस्ट ऑफ द रेअर'' म्हणजे काय ?

(ड) घटनेच्या कलम २९ आणि ३० मध्ये अल्पसंख्याक वर्गाचे कोणते दोन अधिकार सांगण्यात आले आहेत ?

(इ) सभागृहाची सत्र समाप्ती म्हणजे काय ?

(फ) सार्वभौमत्वासाठी प्रतिक्षमता (Sovereign Immunity) म्हणजे काय ?

(ग) घटनेच्या कलम ३९ अे मध्ये कोणती तरतुद करण्यात आली आहे ?

(ह) सर्वोच्च न्यायालयाची सल्ला-मसलतीची अधिकार कक्षा कोणती ?

(य) ''डॉक्ट्रीन ऑफ इक्लिप्स'' म्हणजे काय ?

(ज) घटनेच्या कलम १३ (३) मधील कायद्याची व्याख्या सांगा.

२. थोडक्यात टिपा लिहा (कोणत्याही **चार**) :– २०

(अ) मनुष्य व्यापार / देह व्यापार

(ब) भारताचे प्रतिबंधात्मक कायदे

(क) वित्त आयोग

(ड) समान नागरी कायदा संहिता

(इ) डॉक्ट्रीन ऑफ प्लेझर

(फ) भारतीय राज्य घटनेची अंगभूत वैशिष्ट्ये.

३. (अ) डॉ. विवेक या नागालॅंड राज्याच्या सेवेमधील एका डॉक्टरला मद्रासमधील 'झेड' या हॉस्पिटलमध्ये नेमणुकीवर पाठविले. एका पेशंटला रक्ताची गरज असताना डॉ. विवेक यांनी स्वतःचे रक्त तपासणीसाठी दिले. ते रक्त एच्. आय. व्ही. पॉझिटिव्ह असल्याचे लक्षात आल्यामुळे डॉ. विवेकला त्याच हॉस्पिटलमध्ये ॲडमिट करण्यात आले. दरम्यानच्या काळात त्याने आपले लग्न मिस. ईशा बरोबर जमविले. डॉ. विवेक एच्. आय्. व्ही. पॉझिटिव्ह असल्याचे हॉस्पिटलने मिस. ईशाला सांगितल्याने तिने ठरलेले लग्न रद्द केले. डॉ. विवेकने 'हॉस्पिटल झेड' विरुद्ध त्याच्या संबंधीच्या गोपनीय माहितीचा भंग केल्यामुळे हॉस्पिटल झेड विरुद्ध दावा लावला :– १२

(१) 'हॉस्पिटल झेडने' डॉ. विवेकची गोपनीय माहिती देवून त्याच्या मूलभूत अधिकाराचा भंग केला आहे का ? ते त्या संदर्भातील कायदेशीर तरतुदींच्या अनुषंगाने स्पष्ट करा.

(२) संबंधित केस लॉ सांगून त्यातील निर्णय सांगा.

(ब) 'दिव्य प्रदेश' राज्याच्या निवडणुकीमध्ये कोणत्याही पक्षाला सरकार बनविण्या एवढे बहुमत प्राप्त झालेले नाही, त्यामुळे 'ए. बी. सी.'. या पक्षाने 'एक्स. वाय. झेड' या पक्षाच्या पाठिंब्याने सरकार स्थापन केले. काही महिन्यानंतर 'ए. बी. सी.' पक्षाचे १३ आमदार फुटून निघाले आणि त्यांनी सरकार बनविण्यासाठी तिसऱ्या पक्षाला मदत केली. पक्षांतर बंदी कायद्यान्वये सदर १३ आमदारांना अपात्र ठरवावे असे अपिल ए. बी. सी. या पक्षाने सभापतींकडे केले परंतु त्यांनी त्यावर कोणतीही कारवाई केली नाही. काही महिन्यानंतर आणखी २४ आमदार 'ए. बी. सी.' पक्षातून फुटून बाहेर निघाले आणि त्यांनी वेगळा पक्ष स्थापन केला असून त्यांची संख्या मूळ पक्षाच्या १/३ इतकी असल्याचे कळविले. सभापतींनी त्यांचा हा अर्ज स्विकारला. सभापतींच्या ह्या कृतीला 'ए. बी. सी.' ह्या पक्षाने आक्षेप घेतला :–

(१) वरील प्रकरणामध्ये 'ए. बी. सी.' पक्षाच्या १३ आमदारांना अपात्र ठरविता येईल का ? ते कायद्यानील तरतूदींसह स्पष्ट करा.

(२) पक्षातून फुटून निघालेल्या आमदारांचा अर्ज स्विकारण्याच्या सभापतींच्या कृतीचे न्यायालयीन पुर्नविलोकन करता येईल का ?

(क) एका राज्य सरकारने नविन आरक्षण नीती अंमलात आणली, त्या अन्वय खेडेगावातील सामान्य शाळेत इयत्ता १ ली ते ८ वी पर्यंत शिकलेल्या विद्यार्थ्यांसाठी एम्. बी. बी. एस्. व बी. डी. एस्. या कोर्ससाठी २५ जागा आरक्षित करण्यात आल्या. वरील आरक्षण खेड्यातील विद्यार्थ्यांना पायाभूत सुविधा ज्या शहरातील विद्यार्थ्यांना पुरविण्यात येतात त्यापासून ते वंचित राहील्यामुळे दिल्याचे कारण सांगण्यात आले. वादीने या भेदभावाबद्दल दावा लावला :–

(१) ग्रामीण व शहरी विद्यार्थी असा भेदभाव करणे योग्य होईल का ?

(२) ह्यामुळे मुलभूत अधिकारांचा भंग होईल का ? कायदेशीर तरतूदींसह स्पष्टीकरण करा.

४. (अ) भारतीय राज्यघटनेचे ''कलम ३२'' हा भारतीय राज्य घटनेचा आत्मा आहे डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांच्या या वाक्याचे केस लॉ देवून स्पष्टीकरण करा. ४८

(ब) घटनेच्या कलम ३६८ मध्ये दिलेल्या घटनादुरुस्तीच्या प्रक्रियेचे सविस्तर वर्णन करा.

(क) लोकशाहीमधील भाषण आणि अभिव्यक्ती स्वांतत्र्याचे महत्त्व विषद करुन या स्वांतत्र्यावर असलेली रास्त बंधने कोणती ते सांगा.

(ड) भारताच्या राष्ट्रतींना असलेले विशेष हक्क व अधिकार कोणते ते सांगा.

(इ) केंद्र व राज्य सरकार यांच्यामध्ये असलेल्या वैधानिक संबंधाचे विश्लेषण करा.

(फ) नागरी स्वातंत्र्य सरंक्षण अधिनियम, १९५५ हा कायदा अस्पृश्यतेविरुद्ध असून त्यामुळे सामाजिक एकता दृढ होते. स्पष्टीकरण करा.